

DE GRISHA

SOLDATEN VAN HET TWEEDE LEGER
Meesters van de Elementaire Natuurwetenschap

CORPORALKI
(DE ORDE VAN DE LEVENDE EN DE DODEN)

Hartenwringers
Helers

ETHEREALKI
(DE ORDE VAN DE ELEMENTENMEESTERS)

Stormblazers
Inferni
Getijdekeeders

MATERIAALKI
(DE ORDE VAN DE FABRIKATORS)

Durasti
Alkemi

DE BEDIEΠDEΠ ΠOEMDEΠ hen *malentsjki* – kleine geesten – omdat ze de kleinsten en de jongsten waren, en omdat ze giechelend door het huis van de hertog spookten, kamers in en uit doken, zich in kasten verstopten om gesprekken af te luisteren of de keuken in slopen om de laatste perziken van de zomer te snaaien.

De jongen en het meisje waren maar enkele weken na elkaar gearriveerd; weer twee kinderen die hun ouders hadden verloren door de grensgevechten. Twee vluchtelingen met vieze gezichtjes die uit de puinhopen van stadjes ver hiervandaan waren geplukt en naar het landgoed van de hertog waren gebracht om te leren lezen en schrijven, en een vak te leren. De jongen was klein en stevig, en hoewel hij verlegen was, glimlachte hij altijd. Het meisje was anders, en dat wist ze.

Ingedoken in een keukenkastje, luisterend naar het geroddel van de volwassenen, hoorde ze Ana Kuya, de huishoudster van de hertog, zeggen: ‘Ze is maar een lelijk klein ding. Geen enkel kind zou er zo uit

mogen zien. Bleek en zuur als een glas bedorven melk.’

‘En zo mager ook!’ voegde de kokkin eraan toe. ‘Ze eet haar avondeten nooit op.’

De jongen zat vlak naast het meisje gehurkt en draaide zich naar haar toe. ‘Waaróm eet je eigenlijk niet?’ fluisterde hij.

‘Omdat wat zij kookt naar modder smaakt.’

‘Ik vind het anders lekker.’

‘Jij eet alles.’

Ze legden hun oor weer tegen de kier tussen de kastdeurtjes.

Even later fluisterde de jongen: ‘Ik vind je niet lelijk.’

‘Ssssst!’ siste het meisje. Maar in de donkere schaduwen van het kastje glimlachte ze.

ÍN DE ZOMER moesten ze urenlang meehelpen met klusjes in het huishouden, en daarna volgden vele, nog langere, uren in bedompte leslokalen. Als de hitte het drukkendst was, vluchtten ze de bossen in op zoek naar vogelnesten of om te zwemmen in het modderige beekje, of ze lagen uren op ‘hun’ grasveld en keken toe hoe de zon langzaam boven hen door de hemel reisde. Dan bedachten ze waar ze later hun eigen boerderij zouden bouwen en of ze dan twee of drie witte koeien zouden hebben. In de winter vertrok de hertog naar zijn huis in de stad, in Os Alta, en naarmate de dagen korter en kouder werden, waren de leraren lang niet meer zo streng. Ze zaten het liefst bij het vuur en deden kaartspelletjes of dronken *kvas*. Opgesloten in huis deelden de oudere kinderen uit verveling veel vaker een pak slaag uit. Dus verstopten de jongen en het meisje zich in de niet-gebruikte kamers van het landgoed, waar ze toneelstukjes opvoerden voor de muizen en probeerden om warm te blijven.

Op de dag dat de Grisha-testers kwamen, zaten de jongen en het meisje in de vensterbank van een raam in een stoffige slaapkamer boven. Ze hoopten een glimp van de postkoets op te vangen. In plaats daarvan kregen ze een slee te zien, een trojka die door drie zwarte paarden werd voortgetrokken. De slee kwam door de witte stenen poort het landgoed op. Ze zagen hem stilletjes door de sneeuw ploegen, tot aan de voordeur.

Er stapten drie figuren uit met elegante bontmutsen en zware wollen *kefta* aan: de een droeg karmozijnrood, de ander donkerblauw en de derde een dieppaarse mantel.

‘Grisha!’ fluisterde het meisje.

‘Vlug!’ zei de jongen.

In een oogwenk hadden ze hun schoenen van hun voeten geschopt en slopen ze stilletjes door de gang. Ze glipten door de lege muziekkamer en doken weg achter een zuil op de galerij die uitzicht bood over de zitkamer waar Ana Kuya haar gasten ontving.

Ana Kuya zat er al en schonk thee in uit de samovar. Haar grote sleutelbos rinkelde aan haar heup en ze leek wel een vogel in die zwarte jurk van haar.

‘Dus dit jaar zijn het er maar twee?’ vroeg een zachte vrouwenstem.

Ze gluurden tussen de spijlen van de balustrade de kamer onder hen in. Twee van de Grisha zaten bij de open haard: een knappe man in het blauw en een vrouw met een deftige, verfijnde uitstraling in een rood gewaad. De derde, een blonde jonge man, wandelde door de kamer om zijn benen te strekken.

‘Ja,’ antwoordde Ana Kuya. ‘Een jongen en een meisje. Behoorlijk wat jonger dan de rest. We vermoeden dat ze een jaar of acht zijn.’

‘Dat vermoedt u?’ vroeg de man in het blauw.

‘Als de ouders zijn overleden...’

‘We begrijpen het,’ sprak de vrouw. ‘Uiteraard hebben wij niets dan bewondering voor uw instituut. We zouden graag zien dat meer van onze adel zo begaan was met het gewone volk.’

‘Onze hertog is een zeer nobel man,’ zei Ana Kuya.

Boven hen op de galerij knikten de jongen en het meisje ernstig naar elkaar. Hun weldoener, hertog Keramsov, was een gevierd oorlogsheld en een vriend van de gewone mensen. Na zijn terugkeer van het front had hij van zijn landhuis een weeshuis en tehuis voor oorlogsweduwen gemaakt. De kinderen moesten hem dan ook elke avond in hun gebeden opnemen.

‘En wat zijn het voor kinderen?’ vroeg de vrouw.

‘Het meisje heeft aanleg voor tekenen. De jongen voelt zich het meest thuis in de bossen en op de velden.’

‘Maar hoe zijn ze?’ herhaalde de vrouw.

Ana Kuya tuitte haar gerimpelde lippen. ‘Hoe ze zijn? Ze zijn ongedisciplineerd, tegendraads en veel te veel aan elkaar gehecht. Ze...’

‘Ze luisteren naar elk woord dat hier gezegd wordt,’ sprak de jonge man in het paars.

De jongen en het meisje maakten een sprongetje van schrik. Hij staarde precies naar hun verstopplekje. Ze doken weg achter de zuil, maar het was al te laat.

Ana Kuya’s stem schalde door de ruimte als het knallen van een zweep. ‘Alina Starkov! Malyen Oretsev! Kom onmiddellijk naar beneden!’

Met tegenzin liepen Alina en Mal de smalle wenteltrap aan het einde van de galerij af. Zodra ze de onderste trede bereikt hadden, kwam de vrouw in het rood overeind en gebaarde dat ze naar haar toe moesten komen.

‘Weten jullie wie we zijn?’ vroeg de vrouw. Haar haren waren staalgrijs

van kleur. Haar gezicht was getekend, maar mooi.

‘Jullie zijn heksen!’ flapte Mal eruit.

‘Heksen?’ snauwde ze. Ze draaide zich met een ruk om naar Ana Kuya. ‘Is dat wat u ze hier op deze school leert? Bijgeloof en leugens?’

Ana Kuya bloosde van schaamte.

De vrouw in het rood draaide zich terug naar Mal en Alina en haar donkere ogen schoten vuur. ‘Wij zijn geen heksen. Wij zijn beoefenaars van de Elementaire Natuurwetenschap. Wij zorgen ervoor dat dit land en dit koninkrijk veilig zijn.’

‘Net als het Eerste Leger,’ zei Ana Kuya zachtjes, maar op onmiskenbaar scherpe toon.

De vrouw in het rood verstrakte even, maar na een ogenblik gaf ze toe: ‘Net als het Eerste Leger.’

De jonge man in het paars glimlachte en knielde vlak voor de kinderen neer. Heel vriendelijk vroeg hij: ‘Als de blaadjes van kleur veranderen, is dat dan magie? Of als je in je hand snijdt en de wond weer geneest? Als je een pot water op het vuur zet en het water begint te koken, is dat magie?’

Mal schudde zijn hoofd en keek hem met grote ogen aan.

Maar Alina fronste en zei: ‘Iedereen kan water koken.’

Ana Kuya zuchtte geërgerd, maar de vrouw in het rood begon te lachen.

‘Daar heb je helemaal gelijk in. Iedereen kan water koken. Maar niet iedereen heeft een gave voor de Elementaire Natuurwetenschap. Daarom zijn we hiernaartoe gekomen, om jullie te testen.’ Ze wendde zich tot Ana Kuya. ‘Laat ons alleen.’

‘Wacht!’ riep Mal uit. ‘En wat als we Grisha zijn? Wat gebeurt er dan met ons?’

De vrouw in het rood keek op hen neer. ‘Als een van jullie Grisha blijkt te zijn, en die kans acht ik zeer klein, dan zal de gelukkige naar een speciale school worden gestuurd waar Grisha leren met hun gaven om te gaan.’

‘Daar zul je de prachtigste kleren en het lekkerste eten krijgen, alles wat je hartje maar begeert,’ vulde de man in het paars aan. ‘Zou je dat niet willen?’

‘Het is de eervolste manier om jullie koning te dienen,’ zei Ana Kuya, die nog bij de deuropening stond.

‘Dat is helemaal juist,’ sprak de vrouw in het rood tevreden, en bereid het weer bij te leggen.

De jongen en het meisje keken elkaar aan. Aangezien de volwassenen niet erg goed opletten, zagen ze niet dat het meisje haar hand uitstak om die van de jongen vast te grijpen, noch de betekenisvolle blik die ze met elkaar wisselden. De hertog zou die blik meteen hebben herkend. Hij had jarenlang meegevochten in het verwoeste noordelijke grensgebied, waar de dorpen constant werden belegerd en waar de boeren hun eigen strijd leverden met slechts weinig hulp van de koning of iemand anders. Hij had een vrouw gezien die blootsvoets in haar deuropening stond en geen spier vertrok toen er een rij bajonetten op haar werd gericht. Hij kende de gezichtsuitdrukking van de man die zijn huis verdedigde met weinig meer dan een steen in zijn hand.

IK STOPD LANGS een drukke weg en keek uit over de glooiende velden en de verlaten boerderijen in de Tula-vallei. Hier ving ik mijn eerste glimp op van de Schaduwvlakte. Mijn regiment was nog twee weken marcheren verwijderd van het kampement bij Politznaya, en de herfstzon scheen warm op ons neer. Toch huiverde ik in mijn jas terwijl ik staarde naar de nevel die als een vieze vlek aan de horizon hing.

Een brede schouder sloeg hard tegen mijn rug aan. Ik struikelde en was bijna voorover op de modderige weg gevallen.

‘Hé!’ riep de soldaat. ‘Kijk een beetje uit!’

‘Waarom kijk jij niet beter waar je die grote voeten van je neerzet?’ brieste ik terug. Het deed me plezier om de uitdrukking van verbazing over zijn brede gezicht te zien glijden. Mensen, en dan met name forse mannen met grote geweren, verwachtten geen grote mond van een scharminkel als ik. Ze kijken ook altijd een beetje verbouwereerd als ik die dan toch geef.

De soldaat was zijn verbijstering al snel te boven en keek me vuil aan terwijl hij zijn rugzak goed hing en weer verdween in de karavaan van paarden, mannen, karren en wagens die over de top van de heuvel naar het dal er vlak achter trok.

Ik versnelde mijn pas en probeerde over de mensenmassa heen te kijken. De gele vlag van de landmeterskar was ik uren geleden al uit het oog verloren, en ik wist dat ik ver achterop was geraakt.

Terwijl ik doorliep, snoof ik de groene en gouden geuren van het herfstbos op en genoot van het zachte briesje in mijn rug. We liepen over de Vai, de brede weg die ooit helemaal van Os Alta naar de rijke havensteden aan de westkust van Ravka leidde. Maar dat was voor het ontstaan van de Schaduwvlakte.

Ergens in de menigte was iemand aan het zingen. Aan het zingen? Welke idioot loopt er nou vrolijk te zingen op weg naar de Vlake? Weer keek ik naar de vlek aan de horizon en ik moest een rilling onderdrukken. Ik had de Schaduwvlakte op genoeg landkaarten gezien: de zwarte scheur die Ravka had afgesneden van zijn enige kustlijn, waardoor het gebied nu geheel door land omsloten werd. Soms werd de Vlake afgebeeld als een vlek, soms als een sombere, vormeloze wolk. En dan waren er nog de kaarten waarop de Schaduwvlakte stond aangegeven als een smal en langwerpige meer, aangeduid met zijn andere naam: de Onzee. Die naam was bedoeld om soldaten en kooplieden gerust te stellen en de oversteek te stimuleren.

Ik snoof. Misschien dat een of andere dikke koopman daarin traptte, maar mij stelde het niet bepaald gerust.

Ik maakte mijn blik los van de sinistere mist die in de verte hing en keek omlaag naar de vervallen boerderijen van de Tula-vallei. Hier stonden ooit enkele van Ravka's rijkste landgoederen. De ene dag werkten er

boeren op het land en graasden er schapen in de groene weiden. De volgende dag verscheen er een donkere scheur in het landschap, een strook bijna ondoordringbare duisternis vol afgrijselijke gruwelen die elk jaar groter werd. Waar de landarbeiders, hun kuddes, hun gewassen, hun huizen en hun gezinnen waren gebleven, wist niemand.

En nou ophouden, zei ik tegen mezelf. Je maakt het alleen maar erger. Mensen steken de Vlake al jarenlang over... meestal met een onvoorstelbaar aantal slachtoffers, maar dan nog. Ik haalde diep adem en probeerde me te herpakken.

‘Flauwvallen midden op de weg is niet toegestaan,’ zei een stem vlak bij mijn oor en er werd een zware arm rond mijn schouders geslagen, die me even stevig beetpakte.

Ik keek op en zag Mals bekende gezicht; zijn helderblauwe ogen straalden terwijl hij in mijn tempo naast me kwam lopen.

‘Kom op,’ zei hij. ‘Het ene voetje voor het andere. Je weet hoe het moet.’

‘Je gooit mijn plan in de war.’

‘O, echt?’

‘Ja. Flauwvallen, vertrapt worden, de meest afgrijselijke verwondingen overal.’

‘Dat klinkt als een briljant plan.’

‘Ha, maar als ik verschrikkelijk verminkt ben, kan ik de Vlake niet oversteken.’

Mal knikte langzaam. ‘Ik snap het. Als het helpt, kan ik je wel onder een wagen duwen.’

‘Ik zal erover nadenken,’ gromde ik, maar ik voelde mijn humeur al bijtrekken. Ondanks al mijn inspanningen had Mal nog steeds dat effect op me.

En niet alleen op mij. Een knap, blond meisje wandelde langs ons en

zwaaide, waarna ze Mal over haar schouder een flirterige blik toewierp.

‘Hoi, Ruby,’ riep hij. ‘Zie ik je straks nog?’

Ruby giechelde en rende weg de menigte in.

Mal grijnsde breed, tot hij mijn gezicht zag. ‘Wat? Ik dacht dat je Ruby aardig vond.’

‘Het blijkt dat we elkaar weinig te vertellen hebben,’ merkte ik droogjes op.

Aanvankelijk vond ik Ruby inderdaad aardig. Toen Mal en ik het weeshuis in Keramtzin verlieten om in Politznaya onze militaire training te volgen, was ik erg zenuwachtig geweest bij het idee nieuwe mensen te ontmoeten. Toch waren er genoeg meisjes die maar al te graag mijn vriendin wilden zijn, en Ruby was een van de fanatiekste. Die vriendschappen duurden niet veel langer dan de tijd ik nodig had om te beseffen dat hun interesse in mij alleen te danken was aan mijn nauwe band met Mal.

Ik keek toe hoe hij zijn armen uitgebreid strekte en zijn hoofd in zijn nek legde om naar de herfsthemel te kijken. Hij leek zo tevreden. Ik merkte zelfs met enige afschuw dat hij er vrolijk en energiek bij liep.

‘Wat mankeert jou toch?’ fluisterde ik hem woedend toe.

‘Niks,’ zei hij verbaasd. ‘Ik voel me geweldig.’

‘Maar hoe kun je nou zo... monter zijn?’

‘Monter? Ik ben nog nooit monter geweest. Ik hoop dat ik nooit monter zal zijn.’

‘Nou, hoe noem je dit dan?’ vroeg ik, naar hem gebarend. ‘Je ziet eruit alsof je onderweg bent naar een gezellig etentje, in plaats van naar je eigen dood en verminking.’

Mal lachte. ‘Je maakt je veel te druk. De koning heeft een hele groep Grisha-pyro’s gestuurd om de zandgaleien te begeleiden, en zelfs een

aantal van die griezelige Hartenwringers. En we hebben onze geweren,' zei hij met een klopje op het wapen dat hij op zijn rug droeg. 'Het komt allemaal wel goed.'

'Tijdens een zware aanval zal een geweer weinig uithalen.'

Mal keek me verbijsterd aan. 'Wat heb jij toch de laatste tijd? Je bent nog chagrijniger dan gewoonlijk. En je ziet er vreselijk uit.'

'Dank je,' mopperde ik. 'Ik slaap niet zo best.'

'Dat is toch niks nieuws?'

Natuurlijk had hij gelijk. Ik had nog nooit goed geslapen. Al was het de laatste paar dagen erger geworden. Bij alle heiligen, ik had genoeg goede redenen om bang te zijn de Vlakte te betreden, redenen die ik gemeen had met alle andere leden van ons regiment die de pech hadden gehad te zijn uitgekozen voor de oversteek. Toch was er nog iets anders, een diepliggender gevoel van onrust dat ik niet precies kon plaatsnemen.

Ik wierp een blik op Mal. Ooit was er een tijd geweest waarin ik hem alles kon vertellen. 'Ik heb gewoon... ik heb gewoon een voorgevoel.'

'Je moet je niet zo veel zorgen maken. Misschien zetten ze Mikhael ook op die galei. Als de volcra die dikke, sappige buik van hem zien, laten ze ons wel met rust.'

Ongevraagd kwam er een herinnering naar boven: Mal en ik, die naast elkaar op een stoel zaten in de bibliotheek van de hertog. We bladerden door een groot, in leer gebonden boek. Daar kwamen we per toeval een illustratie van een volcra tegen: lange, smerige klauwen, leerachtige vleugels en rijen vlijmscherpe tanden om mensenvlees mee te verscheuren. Na vele generaties lang leven en jagen op de Schaduwvlakte waren de volcra blind geworden, maar volgens de legende konden ze mensenbloed al van kilometers afstand ruiken. Ik wees naar de bladzijde en vroeg: 'Wat houdt hij daar vast?'

Ik hoor Mal nóg in mijn oor fluisteren: 'Ik denk... Volgens mij is het een voet.'

We sloegen het boek met een klap dicht en renden gillend het veilige zonlicht in.

Zonder het te merken was ik als aan de grond genageld blijven staan. Ik kreeg die herinnering niet meer uit mijn hoofd.

Toen Mal in de gaten kreeg dat ik niet langer naast hem liep, slaakte hij een overdreven dramatische zucht en keerde met grote passen terug naar waar ik stond. Hij legde zijn handen op mijn schouders en schudde me zachtjes door elkaar. 'Ik maakte maar een grapje. Niemand zal Mikhael opeten.'

'Weet ik,' zei ik starend naar mijn laarzen. 'Je bent echt reuzegrappig.'
'Alina, toe nou. Het komt heus wel goed.'

'Dat weet je niet.'

'Kijk me eens aan.'

Ik dwong mezelf mijn ogen op te slaan.

'Ik weet dat je bang bent. Dat ben ik ook. Maar we gaan dit gewoon doen en we komen er heelhuids weer uit. Zoals altijd. Oké?' Hij glimlachte en mijn hart bonkte opeens even heel hard tegen mijn ribben.

Ik wreef met mijn duim over het litteken op de handpalm van mijn rechterhand en haalde bibberig adem. 'Oké,' zei ik met tegenzin en ik voelde zelfs dat ik zijn glimlach beantwoordde.

'Mevrouw heeft haar goede humeur teruggevonden!' riep Mal uit. 'Nu kan de zon eindelijk weer schijnen!'

'O, hou toch je kop.'

Ik draaide me om en wilde hem een stomp geven, maar voor dat lukte, had hij me al beetgepakt en van de grond getild. Geklepper van hoeven en geschreeuw klonk overal. Mal trok me naar de zijkant van de weg, op

hetzelfde moment dat er een enorme zwarte koets langsraasde. De mensen stoven uiteen om de stampende hoeven van de vier zwarte paarden te ontwijken. Naast de koetsier met zijn zweep zaten twee soldaten in zwartgrijze jassen.

De Duisterling. Zijn zwarte koets en de uniformen van zijn persoonlijke garde waren onmiskenbaar.

Een tweede, roodgelakte koets ratelde op een wat gemoedelijker tempo langs.

Ik keek op naar Mal en mijn hart bonkte nog van wat er bijna gebeurd was. ‘Dank je,’ fluisterde ik.

Nu pas leek Mal door te krijgen dat zijn armen om mij heen geslagen waren. Hij liet me los en deed vlug een stap naar achteren. Ik klopte het stof van mijn jas en hoopte dat hij de rode kleur op mijn wangen niet zou zien.

Er kwam nog een derde koets voorbij. Deze was blauw en er hing een meisje uit het raam. Ze had krullend, zwart haar en droeg een muts gemaakt van zilversvont. Ze keek de menigte rond die naar de koetsen staarde en haar blik bleef, geheel voorspelbaar, rusten op Mal.

Je was net zelf nog over hem aan het dagdromen, berispte ik mezelf. Waarom zou een adembenemend mooie Grisha dat dan niet ook mogen doen?

Haar lippen krulden omhoog tot een kleine glimlach terwijl ze Mals blik vasthield en hem over haar schouder bleef aankijken tot de koets uit het zicht verdween. Mal staarde haar nogal dom na met een iets opengezakte mond.

‘Doe je mond dicht voor er iets in vliegt,’ beet ik hem toe.

Mal knipperde en keek nog even verdoemd.

‘Zag je dat?’ brulde een stem.

Ik draaide me om en zag Mikhael met grote passen en een bijna komische uitdrukking van ontzag op ons af komen. Mikhael was een stevige jongen met rood haar, een breed gezicht en een nog bredere nek. Achter hem deed Dubrov, een magere knul met donker haar, zijn best om hem bij te benen. Ze waren allebei spoorzoekers in dezelfde eenheid als Mal en weken nooit ver van zijn zijde.

‘Ja, natuurlijk zag ik dat.’ Mals wezenloze blik veranderde in een arrogante grijns.

Ik zuchtte overdreven.

‘Ze keek je recht aan!’ riep Mikhael terwijl hij Mal een klap op zijn rug gaf.

Mal haalde nonchalant zijn schouders op, maar zijn grijns werd alleen maar breder. ‘Ja, nou je het zegt,’ zei hij zelfingenomen.

Dubrov schuifelde met zijn voeten. ‘Ze zeggen dat Grisha-meisjes je kunnen beheksen.’

Ik snoof.

Mikhael keek me aan alsof hij niet eens had gemerkt dat ik er ook was. ‘Hallo, Spriet.’ Hij gaf me een zachte por tegen mijn arm.

Ik keek hem fronsend aan om die bijnaam, maar hij had zich alweer tot Mal gewend.

‘Je weet dat zij ook in het kamp verblijft, hè?’ zei hij met een sluwe grijns.

‘Ik heb gehoord dat de Grisha-tent zo groot is als een kathedraal,’ voegde Dubrov eraan toe.

‘Met talloze schaduwrijke plekjes,’ vervolgde Mikhael, en hij wiebelde nog met zijn wenkbrauwen ook.

Mal joelde opgewonden. Zonder nog naar mij om te kijken, ging het drietal ervandoor, schreeuwend en elkaar duwend.

‘Het was leuk jullie ook weer ’s te zien,’ mompelde ik voor me uit. Ik verstelde de band van de tas die over mijn schouder hing en vervolgde mijn weg over de heuvel naar Kribirsk, samen met de laatste paar achterblijvers. Ik deed geen moeite om me te haasten. Waarschijnlijk zou ik worden uitgeoeterd zodra ik de geschrifttent bereikte, maar daar kon ik nu toch al niets meer aan doen.

Ik wreef over de plek waar Mikhael me een por had gegeven. Spriet. Ik had een hekel aan die bijnaam. Je noemde me anders geen Spriet toen je te veel kvas ophad en me probeerde te betasten tijdens het vreugdevuur afgelopen lente, jij lompe kluns, dacht ik hatelijk.

Kribirsk zag er niet erg spectaculair uit. Volgens de seniorcartograaf was het een slaperige marktplaats geweest voordat de Schaduwvlakte bestond, niet veel meer dan een stoffig centraal plein met een herberg voor vermoeide reizigers die over de Vai trokken. Nu was het een soort provisorisch havenstadje geworden, ontstaan rond de permanente militaire legerplaats en de droogdokken waarin de zandgaleien wachtten om passagiers door de duisternis heen naar West-Ravka te brengen. Ik kwam langs herbergen en kroegen en volgens mij ook bordelen, bedoeld om de soldaten van het koningsleger te amuseren. Er waren winkeltjes met geweren en kruisbogen, lampen en fakkels – de noodzakelijke uitrusting voor een tocht over de Vlakte. De kleine kerk met de gewitte muren en glanzende, uivormige koepeldaken stond er wonderbaarlijk goed onderhouden bij. Alhoewel, echt wonderbaarlijk was het niet, bedacht ik. Iedereen die van plan was de Schaduwvlakte te trotseren deed er verstandig aan hier even naar binnen te gaan en te bidden.

Ik wist de plek te vinden waar de landmeters waren ingekwartierd, liet mijn tas op een veldbed vallen en haastte me naar de geschrifttent. Tot mijn grote opluchting viel de seniorcartograaf nergens te bekennen

en kon ik ongemerkt naar binnen glippen.

Toen ik de witte canvastent betrad, voelde ik me eindelijk weer wat ontspannen. Dat was voor het eerst sinds ik een glimp van de Vlakte had opgevangen. De geschriftentent was in elk kamp waar ik was geweest ongeveer hetzelfde, vol met felle lampen en rijen tekentafels waaraan tekenaars en landmeters over hun werk gebogen zaten. Na alle herrie en drukte van de reis was er iets geruststellends aan het geknisper van papier, de geur van inkt en het zachte geluid van krassende kroontjespen-
nen en vegende penselen.

Ik trok mijn schetsblok uit mijn jaszak en schoof aan op een werkbank naast Alexei, die zich naar me omdraaide en geïrriteerd fluisterde: 'Waar bleef je zo lang?'

'Ik werd bijna overreden door de koets van de Duisterling.' Ik legde een leeg velletje papier voor me neer en bladerde door mijn schetsen om een geschikte tekening te vinden die ik kon kopiëren. Alexei en ik waren allebei assistenten van de juniorcartografen, en als onderdeel van onze training moesten we elke dag twee complete schetsen of ontwerpen inleveren.

Alexei hapte hoorbaar naar adem. 'Echt waar? Heb je hem dan ook gezien?'

'Nou, eigenlijk had ik het iets te druk met niet doodgaan.'

'Er zijn ergere manieren om te gaan.' Zijn oog viel op de schets van een rotsachtige vallei die ik net wilde overtekenen. 'Oei, niet die.' Hij bladerde door mijn schetsblok tot hij een bergkam tegenkwam en tikte erop met zijn vinger. 'Deze.'

Ik had nog maar net mijn pen op het papier gezet toen de seniorcartograaf de tent binnenkwam en tussen de tafels door liep om ons werk in het voorbijgaan te controleren. 'Ik hoop dat je zojuist aan je tweede

schets bent begonnen, Alina Starkov.’

‘Ja,’ loog ik. ‘Ja, dat klopt.’

Zodra de cartograaf verder was gelopen, fluisterde Alexei: ‘Vertel me eens meer over die koets.’

‘Ik moet mijn schetsen nog afmaken.’

‘Hier,’ zei hij geërgerd, en hij schoof een van zijn tekeningen naar me toe.

‘Hij zal zien dat het jouw werk is.’

‘Zo goed is die schets ook weer niet. Je kunt hem best laten doorgaan voor eentje van jou.’

‘Kijk, daar is de Alexei die ik ken en maar net kan verdragen,’ bromde ik, maar ik gaf hem de schets niet terug. Alexei was een van de meest getalenteerde assistenten en dat wist hij zelf ook.

Alexei wist alles uit me te trekken over de drie Grisha-koetsen, tot de kleinste details. Ik was hem dankbaar voor de schets, dus deed ik mijn best zijn nieuwsgierige vragen te beantwoorden terwijl ik mijn bergkam afmaakte en mijn geschatte afmetingen van een aantal van de hoogste pieken erin verwerkte.

Tegen de tijd dat we klaar waren, was het al halfdonker buiten. We leverden ons werk in en liepen naar de mess, waar we in de rij moesten staan voor een stoofpot die naar modder smaakte en werd opgeschept door een hevig zwetende kok. We vonden een plekje aan een tafel bij wat andere landmeters.

Ik bleef de hele maaltijd stil en luisterde naar Alexei en de anderen, die kamproddels met elkaar deelden en zenuwachtig spraken over de overtocht van de volgende dag. Alexei stond erop dat ik het verhaal van de Grisha-koetsen nog een keer vertelde, waarop gereageerd werd met de gebruikelijke mengeling van fascinatie en angst, net als altijd wanneer

de Duisterling ter sprake kwam.

‘Hij is onnatuurlijk,’ zei Eva, een van de andere assistenten. Ze had mooie groene ogen, die helaas de aandacht niet van haar varkensneus wisten af te leiden. ‘Dat zijn ze allemaal.’

Alexei snoof. ‘Hou jij je bijgeloof nou maar voor je, Eva.’

‘Het was anders een Duisterling die de Schaduuvlakte gemaakt heeft.’

‘Dat was honderden jaren geleden!’ protesteerde Alexei. ‘En die Duisterling was volkomen gestoord.’

‘Deze is net zo erg.’

‘Boerentrien,’ zei Alexei met een wegwerpgebaar.

Eva keek hem beledigd aan en draaide zich heel opvallend weg om met haar vrienden te praten.

Ik zei niets. Ik was een grotere boerentrien dan Eva, ondanks haar bijgeloof. Dat ik kon lezen en schrijven had ik te danken aan de liefdadigheid van de hertog, maar Mal en ik hadden stilzwijgend afgesproken het niet over Keramtzin te hebben.

Alsof het was afgesproken klonk er een luid geschater, dat me uit mijn gedachten haalde. Ik keek om. Mal zat omringd door bewonderaars aan een tafel vol uitgelaten spoorzoekers.

Alexei volgde mijn blik. ‘Hoe zijn jullie trouwens ooit bevriend geraakt?’

‘We zijn samen opgegroeid.’

‘Zo te zien hebben jullie niet erg veel met elkaar gemeen.’

Ik haalde mijn schouders op. ‘Het is denk ik makkelijker veel met elkaar gemeen te hebben als je nog klein bent.’ Zoals eenzaamheid, herinneringen aan ouders die we eigenlijk moesten vergeten en de lol van ontsnappen aan klusjes om tikkertje te kunnen spelen in het veld.

Alexei keek er zo sceptisch bij dat ik moest lachen. ‘Hij was niet altijd

al Mal de Geweldige, expert-spoorzoeker en Grisha-rokkenjager.’

Alexeis mond viel open. ‘Heeft hij een Grisha-meisje verleid?’

‘Nee, maar dat zal vast niet lang meer duren,’ mompelde ik.

‘Hoe was hij dan wel vroeger?’

‘Klein, dikkig en bang om in bad te gaan,’ zei ik met enig genoegen.

Alexei wierp nog een blik op Mal. ‘Tja, sommige dingen veranderen
blijkbaar.’

Ik wreef met mijn duim over het litteken op mijn handpalm. ‘Blijkbaar
wel.’

We zetten ons bord weg en wandelden de mess uit de koele nacht
in. Op weg terug naar de barakken maakten we een omweg langs het
Grisha-kamp. De legertent van de Grisha was inderdaad zo groot als
een kathedraal, bekleed met zwarte zijde, en de blauwe, rode en paarse
vaandels wapperden hoog in de lucht. Ergens achter die tent gingen de
tenten van de Duisterling schuil, die bewaakt werden door Corporalki
Hartenwringers en zijn persoonlijke garde.

Toen Alexei genoeg had gezien, keerden we terug naar onze barak.
Alexei viel stil en begon zijn knokkels te kraken, en ik wist dat we allebei
dachten aan de oversteek van morgen. Aan de sombere sfeer in de tenten
te merken, waren we niet de enigen. Sommige mensen lagen al op hun
veldbed te slapen – of dat probeerden ze in elk geval – terwijl andere bij
elkaar gekropen in het lamplicht zaten en zacht met elkaar fluisterden.
Een paar zaten met iconen in de hand en baden tot hun heiligen.

Ik rolde mijn slaapzak uit op het smalle bed, trok mijn laarzen uit en
hing mijn jas op. Daarna wurmde ik me tussen de met bont gevoerde
dekens en staarde omhoog naar het dak, in afwachting van de slaap.
Zo bleef ik lange tijd liggen, tot alle lampen om me heen gedoofd waren
en de gespreksgeluiden waren vervangen door die van zacht gesnurk en

woelende lichamen.

Als alles liep zoals gepland, zouden we morgen veilig in West-Ravka aankomen en zou ik voor het eerst de Ware Zee zien. Eenmaal daar zouden Mal en de andere spoorzoekers jagen op rode wolven, zeevossen en andere dieren waar veel vraag naar was en die alleen in het westen leefden. Ik zou bij de cartografen in Os Kervo blijven om mijn opleiding af te maken en te helpen alle informatie in kaart te brengen die we in de Vlakte konden verzamelen. En dan zou ik die Vlakte uiteraard een tweede keer moeten oversteken om weer naar huis te gaan. Maar zo ver kon ik nog niet vooruitdenken.

Ik was nog klaarwakker toen ik het hoorde. Tik tik. Pauze. Tik. En toen weer: tik tik. Pauze. Tik.

‘Wat is dat?’ mompelde Alexei slaperig vanaf het veldbed dat het dichtst bij het mijne stond.

‘Niks,’ fluisterde ik, maar ik stapte mijn slaapzak al uit en stopte mijn voeten in mijn laarzen. Ik pakte mijn jas en sloop zo stil als ik kon de tent uit.

Zodra ik de deur opende, hoorde ik gegiechel, en een meisjesstem die ergens vanuit de donkere ruimte zei: ‘Als dat de spoorzoeker is, zeg dan maar dat hij binnen mag komen om me warm te houden.’

‘Als hij *tsifil* wil oplopen, zal hij je vast meteen opzoeken,’ zei ik liefjes en ik glipte naar buiten.

De koude lucht prikte tegen mijn wangen en ik verborg mijn kin in mijn kraag. Had ik maar de tijd genomen om mijn sjaal en handschoenen aan te trekken. Mal zat op het gammele trapje met zijn rug naar me toe. Achter hem zag ik onder de lantaarns langs het voetpad Mikhael en Dubrov een fles aan elkaar doorgeven.

Ik keek hem kwaad aan. ‘Zeg me alsjeblieft dat je me niet gewekt hebt

om me te vertellen dat je naar de Grisha-tent gaat. Wat wil je van mij; advies?’

‘Je sliep niet. Je lag klaarwakker te piekeren.’

‘Nee hoor. Ik zat te bedenken hoe ik de Grisha-tent in kon sluipen om een knappe Corporalnik aan de haak te slaan.’

Mal lachte en ik aarzelde in de deuropening. Dit was zo moeilijk aan onze vriendschap – dit en de manier waarop mijn hart steeds rare dansjes deed als hij in de buurt was. Ik vond het vreselijk te moeten verbergen hoezeer zijn stommititeiten me kwetsten, maar het idee dat hij daarachter kwam, was nog erger. Ik dacht eraan me om te draaien en terug naar binnen te gaan. In plaats daarvan onderdrukte ik mijn jaloezie en ging naast hem zitten. ‘Ik hoop dat je iets leuks voor me hebt meegebracht,’ zei ik. ‘Alina’s verleidingsgeheimen zijn niet goedkoop.’

Hij grijnsde. ‘Kun je het op mijn rekening zetten?’

‘Vooruit. Maar alleen omdat ik weet dat ik je kan vertrouwen.’

Ik tuurde het donker in en zag Dubrov een grote slok uit de fles naar binnen gieten en wankelend naar voren zwaaien. Mikhael stak zijn arm uit om hem in evenwicht te houden en hun gelach steeg op in de lucht.

Mal schudde zijn hoofd en zuchtte. ‘Elke keer weer probeert hij Mikhaels tempo bij te benen. Waarschijnlijk kotst hij straks over mijn laarzen heen.’

‘Eigen schuld,’ zei ik. ‘Maar wat kom je hier nou eigenlijk doen?’ Toen we een jaar geleden begonnen aan onze militaire dienst, kwam Mal me bijna elke avond opzoeken. Maar dat had hij maanden geleden voor het laatst gedaan.

Hij haalde zijn schouders op. ‘Weet ik niet zo goed. Je zag er zo ellendig uit tijdens het eten.’

Het verbaasde me dat hij het had gemerkt. ‘Ik dacht na over de

oversteek,' zei ik voorzichtig. Dat was niet helemaal gelogen. Ik was er als de dood voor om de Schaduwvlakte te betreden, en Mal hoefde be-
slist niet te weten dat Alexei en ik het over hem hadden gehad. 'Maar be-
dankt voor je bezorgdheid.'

'Hé,' zei hij grijnzend. 'Ik maak me ook wel eens zorgen, hoor.'

'Als je geluk hebt, eet morgen een volcra me als ontbijt en dan hoef je
nergens meer over te piekeren.'

'Je weet toch dat ik zonder jou helemaal nergens ben.'

'Jij weet altijd precies waar je bent,' zei ik spottend. Ik mocht dan een
kaarttekenaar zijn, maar Mal kon geblinddoekt en staand op zijn hoofd
het noorden nog vinden.

Hij stootte met zijn schouder tegen de mijne. 'Je weet best wat ik be-
doel.'

'Tuurlijk,' zei ik. Maar dat was niet zo. Niet echt.

Stilletjes bleven we zitten en keken naar de wolkjes die onze adem
vormde in de koude lucht.

Mal bestudeerde de neuzen van zijn laarzen en zei: 'Ik denk dat ik ook
nervuus ben.'

Ik gaf hem een por met mijn elleboog en wist zelfverzekerder dan ik
me voelde uit te brengen: 'Als wij Ana Kuya aankonden, kunnen we die
paar volcra ook wel hebben.'

'De laatste keer dat we haar dwarszaten, kreeg jij volgens mij anders
een draai om je oren en mochten we samen de stallen schoonvegen.'

Ik kromp ineen. 'Ik probeer je alleen maar gerust te stellen. Je kunt op
z'n minst doen alsof dat lukt.'

'Weet je wat nou zo grappig is?' vroeg hij. 'Soms mis ik haar wel een
beetje.'

Ik deed mijn best om mijn verbazing te verbergen. We hadden meer

dan tien jaar van ons leven doorgebracht in Keramtzin, maar meestal kreeg ik de indruk dat Mal alles van die plek wilde vergeten, misschien zelfs mij. Daar was hij een van de verloren vluchtelingen, een van de vele weeskinderen die dankbaar moesten zijn voor elke hap eten en elk paar versleten laarzen. In het leger had hij echter zelf een positie verworven en niemand hier hoefde te weten dat hij ooit een ongewenst jongetje was geweest.

‘Ik ook,’ gaf ik toe. ‘We zouden haar een brief kunnen schrijven.’

‘Misschien,’ zei Mal. Plotseling pakte hij mijn hand vast.

Ik probeerde de lichte schok die door me heen schoot te negeren.

‘Morgen om deze tijd zitten we in de haven van Os Kervo, kijken we uit over de oceaan en drinken we kvas.’

Ik keek naar de zwalkende Dubrov en glimlachte. ‘Trakteert Dubrov?’

‘Alleen jij en ik,’ zei Mal toen.

‘Echt waar?’

‘Het was altijd al alleen maar jij en ik, Alina.’

Eventjes leek dat de waarheid. Eventjes bestond er geen andere wereld dan deze traprede, deze kring van licht en wij tweetjes, omringd door het donker.

‘Kom mee!’ riep Mikhael vanaf het pad.

Mal schrok alsof hij uit een droom werd gewekt. Hij gaf mijn hand nog een laatste kneepje voor hij me losliet. ‘Ik moet gaan,’ zei hij en zijn onbeschaamde grijns verscheen weer op zijn gezicht. ‘Probeer wat te slapen.’ Hij sprong soepel van het trapje en spurtte weg om zich bij zijn vrienden te voegen. ‘Wens me maar succes!’ riep hij nog over zijn schouder.

‘Succes,’ zei ik automatisch, waarna ik mezelf wel voor mijn kop kon slaan. Succes? Ja hoor. Veel plezier, Mal, ik hoop dat je een leuk

Grisha-meisje vindt, en tot over je oren verliefd wordt, en dat jullie samen heel veel prachtige en walgelijk getalenteerde baby's op de wereld zetten, nou goed?

Ik bleef verstijfd op het trapje zitten en keek hen na terwijl ze uit het zicht verdwenen. Ik voelde de warme druk van Mals hand nog op de mijne. Ach ja, dacht ik terwijl ik overeind kwam. Misschien valt hij op weg ernaartoe wel in een greppel.

Ik sloop voorzichtig terug de barak in, sloot de deur stevig achter me en kroop dankbaar terug in mijn slaapzak.

Zou dat Grisha-meisje met de zwarte haren echt de grote tent verlaten om Mal ergens te ontmoeten? Ik schudde die gedachte van me af. Het ging me niets aan en eigenlijk wilde ik het ook helemaal niet weten. Mal had nog nooit zo naar mij gekeken als naar dat meisje of naar Ruby, en dat zou ook nooit gebeuren. Maar het feit dat we nog steeds vrienden waren, was veel belangrijker dan al die dingen.

Ja, maar hoe lang nog? vroeg een knagend stemmetje in mijn achterhoofd. Alexei had gelijk: dingen veranderen nu eenmaal. Mal was erop vooruitgegaan. Hij was aantrekkelijker, dapperder en brutaler geworden. En ik... wat langer. Ik zuchtte en draaide me op mijn zij. Ik wilde geloven dat Mal en ik altijd bevriend zouden blijven, maar moest het feit onder ogen zien dat we allebei onze eigen weg volgden. En nu, liggend in het donker in afwachting van de slaap, vroeg ik me af of die wegen ons niet juist steeds verder bij elkaar vandaan zouden brengen, en of er niet ooit een dag zou komen waarop we weer vreemden voor elkaar waren.